

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Dub. I. De Beneficiis Ecclesiasticis

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

corpus sub uno capite; secus, si singula subsint suis superioribus sub Episcopo, vel immediatè sub Papa. Ratio, quia non vovit obedientiam, nisi in hoc conventu, *Laym. l. c. num. 10.* Vide etiam *Sanch. l. 7. mor. c. 32.*

CAP. II.

De Statu Clericorum.

Clerici generaliter dicuntur illi, qui sacris ordinibus vel prima saltem tonsura, sunt initiati. Ad quorum statum cum multa pertineant, de quibus alibi agendum, hic agemus de Beneficiis Ecclesiasticis, Horis Canonicis & aliis paucis.

DUBIUM I.

De Beneficiis Ecclesiasticis.

ARTICVLVS I.

Quid, & quotuplex Beneficium Ecclesiasticum?

Resp. I. Beneficium Ecclesiasticum est jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis Ecclesiæ, propter officium aliquod spirituale, autoritate Ecclesiæ constitutum. Ita *Laym. l. 4. t. 2. c. 1. Less. l. 2. c. 35. d. 1.*

Dicitur I. *ius perpetuum*, ad excludendam Vicariam, & Commendam temporalem; quæ non sunt

sunt Beneficia, de quibus Canones loquuntur.

Dicitur II. *Propter officium*: quia in Beneficio duo jura à se mutuo separabilia distinguuntur. I. Est jus, seu potestas exercendi muneris spiritualis, estque simpliciter spirituale. Alterum est jus percipiendi redditus Ecclesiasticos: quod etsi secundum se sit temporale, quatenus tamen fundatur in officio spirituali, eique annexum est, spiritualitatem aliquam participat.

Dicitur III. *Auctoritate Ecclesia &c.* quia solius Prælati est, officia in Ecclesia instituere, eisque proventus Ecclesiasticos annectere, ipsosque est dispicere, quot & qualibus ministris Ecclesia egeat.

Resp. II. Beneficium dividitur I in Seculare, quod pro secularibus, & Regulare, quod pro regularibus est institutum. Unde sine dispensatione, nec seculare regulari. Nec contra confertur potest. Porro omne beneficium præsumitur esse seculare, nisi probetur esse regulare, vel ex prima sui institutione, vel per possessionem pacificam 40. annorum: per eam enim ex seculari, fit regulare & contra.

II. Beneficium aliud est Duplex, aliud Simplex. Duplex dicitur, quod est cum administratione; ut Papatus, Episcopatus, & omnia, quæ dicuntur dignitates, hoc est, quæ habent præminentiam, cum jurisdictione in foro externo ut Præpositura, Decanatus, Archidiaconatus, Abbatia, sive secularis, sive regularis, Prioratus claustralis. Item personatus, qui est eminentia in Ecclesia, fins

sine iurisdictione; v.g. locus honorificus in choro, in processionibus, suffragiis ferendis, ut Cantoria, & similes. Item Beneficia quæ dicuntur officia, habentque administrationem rerum Ecclesiasticarum, sine iurisdictione; ut Custos, Thesaurarius: Primicerius, Archipresbyter. Denique Duplicia dicuntur, Beneficia curata: hæc enim omnia duplici onere, & cura constricta censentur, cum præter recitationem precum omnibus communem, habeant aliquam administrationem, & eminentiam. Simplicia dicuntur, quæ tantum sunt instituta ad officia divina obeunda, neque administrationem, vel eminentiam singularem habent; ut Canonicatus, sive seculares, sive regulares, Capellaniæ. r. Laym. l. c. & Less. l. 2. c. 34. d. 2.

ARTICULUS II.

Quomodo acquirantur & conferantur Beneficia?

Resp. I. Beneficia Ecclesiastica uno ex tribus modis, communiter acquiruntur. 1. Per electionem, v.g. Canonicorum; vel etiam postulationem, (quæ est electio eius qui non erat de Capitulo, vel de jure non erat capax) & confirmationem superioris, si electum vel postulatum idoneum esse intelligat. 2. Per præsentationem Patroni præviam, & institutionem subsequam, à Prælato Ecclesiæ factum, si præsentatus sit idoneus, Et si verò Patronus præsentato jus ad rem

rem conferat, ita ut Beneficium alteri conferri nequeat, jus tamen in re, & collatio beneficii per institutionem datur. 3. collationem liberam, quando Beneficium solo jure Prælati datur, nec Patronus juri subest. Unde etiam Beneficia, ex modo conferendi, dividuntur in Electiva, Patronata, & Libera.

Resp. I. In qualibet diœcesi Episcopus est proprius collator Beneficiorum, nisi ex legitima præscriptione hoc jus alteri competat: supremus autem & universalis collator omnium Beneficiorum non patronatorum, est Papa, *Less. lib. 1. c. 35. d. 10.* Ratio prioris est, quia Episcopus in sua diœcesi est moderator sacrorum: ergo ipsius est officia sacra conferre. Ratio posterioris, quia Papa est supremus dispensator bonorum Ecclesiasticorum, & Ordinariorum. Potest autem Papa tribus modis Beneficia conferre. 1. Jure præventionis. 2. Jure concursus. 3. Jure devotionis, de quibus *v. Less. loc. c.* ubi notat, jure præventionis & concursus, ad vitandas lites, rarius Papam uti: imò per concordata Germaniz inter Sedem Apostolicam, & Fridericum Imperatorem, per constitutionem Nicolai V. quæ incipit: *Ad sacra &c.* alterni tantum menses Papæ collationi reservantur, scilicet Januarius, Martius, &c. reliqui verò ordinariis collatoribus relinquuntur. Imò si per tres menses, à die notæ vacationis, in loco Beneficii nulla dispositio vel gratia Papæ appareat Ordinarius conferre potest. Similiter mortuo Papa, quamdiu Sedes vacat *Less. loc. c. Laym. cap. 20.* Quod si autem Pontifex & Ordi.

& Ordinarius eodem die idem beneficium diversis contulerint, & neutrius collationis prioritas appareat, præferendus est, qui invenitur in possessione; quia pro eo jus præsumit. Si neuter est in possessione, præfertur provisorius à Pontifice, ob dignitatem provisoris *Barbos. & Bardi. d. 6. c. 6. §. 10. ex c. Si à sede.* Denique si ultima nocte mensis Episcopalis beneficium cæperit vacare, in dubio utrum ante, an post mediam noctem, qua incipit mensis Papalis, si nemo sit in possessione, nec ulla provisorio, præsumptio juris est pro ordinario, *Gonzal. Barbos. Bard. d. 6. §. 11.*

Quæres. I. Quid & quotuplex sit jus Patronatus?

Resp. I. Esse potestatem præsentandi ad Beneficium Ecclesiasticum vacans *Resp. II.* Esse duplex, scilicet jus patronatus Ecclesiastici, quod alicui competit, quia ex bonis Ecclesiasticis; & jus patronatus laici, quod alicui competit, quia ex bonis patrimonialibus Ecclesiam fundavit vel dotavit, vel erexit. *Lay. lib. 4. tr. 1. c. 13. n. 2. & 4.*

Quæres II. Quando patronus teneatur præsentare, Beneficio vacante? *Resp.* Si patronatus sit laicus, teneri intra 4. menses. Si Ecclesiasticus, intra 6. intra quos nisi fiat præsentatio, Beneficium fit liberum, ejusque dispositio pro ea vice devolvitur ad eum, cuius est instituere præsentatū.

Quæres III. Quid faciendū, si multi præsententur?

Resp. I. Si patronus, qui antea præsentavit Petrum, præsentet postea Paulum, velitque hunc præferri, poterit Prælati instituere utrum maluerit, si patronatus sit laicus: quia tunc præsentatio secunda non facit irritam primam nec contra.

Si ta-

Si tamen patronatus sit Ecclesiasticus, prior tempore erit potior jure, ex c. *cum authenticè, de iure patronatus. Resp. II.* Si ex duobus patronis alter Petrum, alter Ioannem præsentet, potest collator conferre utri maluerit. Imò iuxta *Sylv.* Episcopus tunc tertio conferre potest, eò quod patroni non conveniant. *Resp. III.* Si multi patroni inter se sint discordes, is instituendus, in quem plures conveniunt, v. *Leß. l. c. d. 8. & Laym. l. c.*

ARTICULUS III.

Qua intentio, & qualitates requiruntur ad Beneficium accipiendum?

Resp. I. Ut Beneficium aliquod validè & licitè obtineatur, requiritur, ut sit persona capax & habilis, hoc est, ut sit Clericus, non illegitimus, (cum quo tamen Episcopus dispensare potest ad ordines minores, & Beneficium simplex, cui ordo maior non est annexus) non irregularis non excommunicatus non improbus, aut facinorosus, ut habeat scientiam competentem ad munus Beneficium annexum, & ætatem, & legitimam, nisi dispensetur, scil. pro Beneficio simplici annos 14. (sufficere tamen 14. inchoatum, docet *Dian. p. 3. t. 6. R. 64. ex Azor & alius 5.*) pro eo quod Subdiaconatū requirit, vigesimum primum, pro eo quod Diaconatum, 22. pro eo quod Sacerdotum

vige-

talem ab omni culpa excusat.

Dixi II. *Voluntatem saltem conditionatam*: quia si ex justa causa postmodum status Clericalis minus illi convenire videatur, potest animum mutare, etiamsi Beneficium sit curatum: v.g. si primogenitus familiae, aut frater unicus sine liberis decedat, si opimum matrimonium ad conservationem familiae nobilis, vel ad lites graves sopiendas necessarium, offeratur. Ratio, quia non est mens Ecclesiae, ita ad Ecclesiasticum statum obligare, ut haec & similia bona impediatur. *Laym. Less. l.c.*

ARTICVLVS IV.

An liceat habere plura Beneficia?

Resp. Plura Beneficia possidere, non est res simpliciter intrinsece mala, nec omnino indifferens, sed speciem mali praefereens, imo ordinarie illicita, & naturali juri repugnans, (si talia sint, quorum unum ad honestam sustentationem sufficiat) nisi justa causa ex circumstantia cohonestetur. Ita fere *Laym. l. 4. t. 2. c. 8. num. 1. ex D. Th. Less. Azor. &c. commun.* Quia ut docet *Trid. sess. 24.* pluralitas hujusmodi magnam inordinationem involvit, dum minuitur cultus divinus, Ecclesia operariis, fundator pia intentione, pauperes utiliores Ecclesiae futuri sustentatione privantur. Hinc Beneficia distinguuntur in Incompatibilia primi generis, in quibus adepta pacifica possessione secundi, vacat prius, qualia sunt plura Be-

ra Beneficia curata, item plures dignitates, personatus, duo Beneficia uniformia sub eodem tecto: & in Incompatibilia secundi generis, quæ etsi sine peccato citra dispensationem obtineri nequeant, primum tamen altero obtento non vacat, qualia sunt Beneficia reliqua residentiam postulantia, v.g. Canonicatus duo diversarum Ecclesiarum, in quibus recepta est constitutio *Trid. s. 24. c. 12. de refo.* ut non liceat ultra tres menses Canonicis ab Ecclesia abesse. Unde *Laym. c. 8. n. 6.* docet, Canonicatus in Cathedralibus Ecclesiis Germaniæ, quæ ex immemorabili consuetudine requirunt tantum residentiam mediæ anni, vel 3. mensium, inter compatibilia Beneficia numeranda.

Dixi, *nisi iusta causa cohonestetur*: quia qui per dispensationem plura Beneficia obtinuit, nisi iusta causa subsit, in conscientia non erit tutus, sed tenebitur alterum resignare, ut docet *Less. n. 124.*

Porro iusta causa dispensandi erit, evidens necessitas & utilitas Ecclesiæ; & quandoque etiam prærogativæ, & merita personæ, v.g. insignis nobilitas, dignitas, scientia, autoritas, virtus, &c. modo caveatur, ne Beneficiorum coacervatio, facta etiam ob prærogativam personæ, ad privatum tantum, & non ad commune bonum referatur. Imo sine dispensatione plura Beneficia, sequentibus casibus haberi possunt.

I. Si utrumque adeo sit tenue, ut neutrum sufficiat ad sustentationem: modo utrumque sit simplex, nec residentiam requirat.

II. Quando parochia est annexa Canonicatui, eique accessoria: tunc enim utrumque per modum

dum unius possidetur, ita tamen ut teneatur Vicarium perpetuum in Ecclesia alere.

III. Quando Beneficia legimè sunt unita.

IV. Quando alius idoneus, & dignus non reperitur.

V. Quando unum Beneficium habetur in titulum, alterum in Commendam non perpetuum, sed ad aliquot menses, donec de idoneo provideatur. Ita *Regin. ex Sylv.*

Quæres. An & quomodo Clerici teneantur ad residentiam?

Resp. I. Episcopos, Parochos, eosque qui curatum Beneficium habent, jure divino teneri. Nec sufficit, si per alios administrèt, nisi majus bonum urgeat: quia contra rationem est, ut hic officium & fructus, alter onus habeat, *Bon. t. 1, d. 5. de oblig. ben. p. 1.*

Resp. II. Ita teneri ad residentiam, ut si Episcopi intra annum ultra tres, & parochi ultra duos menses, absque legitima causa, per Episcopum cognita, & approbata, absint, mortaliter peccent, & fructus non faciant suos. Ita *Trid. sess. 23. de reform. c. 1. v. Bon. l. c.* Notat autem *Dian. p. 9. t. 7. R. 53. ex Bordon.* supradicta etiam habere locum in Superioribus, sive Prælatibus regularibus, ideoque eos teneri tempore pestis etiam cum periculo suis assistere.

Resp. III. Qui in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis obtinent dignitates, Canonicatus, præbendas vel portiones, si intra annum ultra tres menses absint, primo anno media parte fructuum, secundo vtrò anno omnibus fructibus, quos illo

illo anno lucrati sunt, privandos. Quæ tamen poen^a
na est sententiæ secundæ, non latæ, ut constat e
Trid. sess. 24. c. 10.

Resp. IV. Causas à residentia excusantes esse,
1. Doctionem Theologiæ, vel Juris Canonici:
neque ad hoc licentiam Prælati aut Episcopi re-
quiri; requiri autē ad doctiones literarum huma-
norum, & Philosophiæ, nisi contrarium habeat
consuetudo. 2. Studium Theologiæ, vel Juris Ca-
nonici, id enim per 5. annos etiam excusat. 3. Ob-
sequium Papæ, vel Episcopi, ad Ecclesiæ utilita-
tem. 4. Licentiam legitimam ex quavis alia
justa causa. 5. Honestam consuetudinem, ubi
dispositio Concilii non est recepta, v. *Bon. l. c.*

Resp. V. Qui absque justa causa abest: peccat
mortaliter, non tamen tenetur ad restitutionem
fructuum: si officio satisfecerit, nisi ad eam con-
demnetur, vel nisi id aliquo jure sit expressum.

Resp. VI. Eos, qui ex legitima causa absunt,
non lucrati distributiones, juxta *Trid.* nisi tamen
absint ad curanda negotia Ecclesiæ, ex commis-
sione Capituli, vel omnino involuntariè, ob mor-
bum, captivitatem, injustam excommunicatio-
nem, &c. v. *Less. lib. 2. c. 34. dub. 29.*

ARTICULUS V.

Quibus modis Beneficia amittantur?

Resp. I. Beneficia quatuor modis amittuntur.
1. Per mortem beneficiati. 2. Ex dispositione
juris, idque vel propter alterius Beneficii incom-
possibilis

possibilis consecutionem, vel per professionem religiosam, vel per contractum matrimonii, vel per commissionem criminis, (v.g. hæresis, schismatis; sodomix sapius exercitæ) cui amissio Beneficii ipso facto est annexa, ut v. apud Lessl. l. 2. d. 34. 3. Per sententiam iudicis. 4. Per liberam resignationem: de qua.

Resp. II. Resignatio est spontanea proprii Beneficii dimissio, facta coram legitimo superiore id acceptante. Estque duplex, scilicet Tacita, quæ fit ex juris dispositione; ut dum quis religionem profitetur: & Expressa, quæ rursus est duplex, scilicet Pura, quæ fit sine conditione, & pacto appposito, coram Ordinario, qui Beneficium cui libere alteri conferre potest; & Conditionata, seu in favorem: eaque vel est Simplex in favorem, ut quando fit absque reservatione; vel est Qualificata, quando scilicet fit reservato sibi iure regie, vel pensionis, vel fructibus aliquibus, quæ ob simoniam juris humani, non nisi in Pontificiis manibus fieri potest. Et quamvis verius sit, etiam resignationem simplicem in Pontificiis manibus faciendam, cum alioqui periculum sit, ut Beneficiorum resignationes speciem quandam hæreditariæ successionis acquirant, quod iura Canonica detestantur: probabile tamen est, in manus Ordinarii fieri posse, eo quod permutatio in ejus manibus fieri possit. Idque à fortiori verum est, si fiat sine modo obligatorio, quamvis addita deprecatione, ut personæ certæ consecratur. Idque observari potest, ubi non est recepta Bulla *Pii V.* quamlibet personæ successuræ de-

signa-

signationem prohibens, quam citat Laym. hic
6. 17.

Porro ut resignatio conditionata valida sit, requiritur 1. Ut Beneficium sit resignantis, cum resignatio sit juris sui dimissio. 2. Ut fiat libere. 3. Ut fiat in manibus ejus, qui potest admittere, scilicet Pontificis, Ordinarii Collatoris vel institutoris, juxta dicta. 4. Ut acceptetur à Prelato, in cujus manibus sit: quia sine acceptatione jus suum resignans non perdidit. 5. Ut conferatur illi, in cujus favorem cum clausula consueta, (*non aliter nec alias*) est resignatum. 6. Ut is, cui conferatur, acceptet: alias enim resignans non perdit Beneficium, propter clausulam, *non aliter*. 7. Requiritur consensus Patroni, vel electorum, prout Beneficium est patronatum vel electivum. 8. Si resignans sit infirmus, ut à resignatione supervivat 20 dies: alias enim per obitum vacare censebitur. 9. Ut si resignatio fiat in Curia Romana, intra 6. menses à supplicatione oblata computandos, in loco Beneficii publicetur: sin autem extra curiam, intra mensem: alioqui si contingat resignantem mori, antequam resignatarius cepit possessionem, Beneficium per obitum vacare censebitur, *Less. & Laym. c. 17.*

Resp. III. Permutatio Beneficiorum, quæ est quedam species conditionalis resignationis, fit, cum duo beneficiati, unum vel plura sua Beneficia, Pontifici non reservata, in manus Ordinarii, alteriusve Episcopali autoritate præditi, resignant, cum conditione, ut is postea vicissim alteri alterius Beneficium conferat. Quod

quandoque Episcopus instituere potest, si necessitas ita exigat; vocatis tamen iis, quorum interest, scilicet patrono & Collatore inferiore: Ad hanc autem omnia requiruntur, quæ ad resignationem in favorem, *vid. Less. c. 31. d. 35. & 6. Lay. c. 27. Bon. de simon d. 1. q. 4 §. 12.*

Quæres I. An licitæ sint permutationes eorum Ordinariis, in mensibus reservatis per concordata Germaniæ. *Resp.* Affirmativè, quia per reservationem concordatorum non censetur Pontifex voluisse conditionem Ordinariorum Germaniæ deteriores facere, quàm Episcoporum extra Germaniam, coram quibus id simpliciter licet.

Quæres II. An licitum sit permutare Beneficia compensata fructuum æqualitate?

Resp. I. Non licere, si Beneficium copiosius, non separatis proventibus à titulo, permutetur cum tenui. Ratio, quia excessus ille eo ipso quod manet annexus titulo, est debitus titulo, ideoque pro eo nihil exigi potest, quin etiam exigatur pro titulo.

Resp. II. Posse peti compensationem, ob huiusmodi permutationem, à Pontifice, pro incommodo temporali, quod alter subit, spoliando se proventibus sui Beneficii; ideoque talis compensatio non est pretium Beneficii, aut proventuum annexorum, sed conditio, ut se indemnem servet, sine qua conditioe nollet se spoliare.

Resp. III. Intra proventuum posse separari à titulis, & primo nudos titulos, deinde alio contractu jura proventuum, utpote temporalia, permutari, compensato excessu opulentioris, idque

autho-

authoritate solius Papæ, v. *Less. l. c. Bon. l. c. §. 12. num. 11.*

Quæres III. An licitè permutetur Beneficium, hac lege, ut expensæ litis, vel bullarum, refundantur per recipientem? *Resp.* Videri permutationem simoniacam, si impensæ sint causa impulsiva permutationis, sine qua actus non fuerit futurus, idem de simili resignatione affirmare v. *Less. l. c. Bon. l. c. n. 9.*

ARTICULUS VI.

Quid & quotuplex sit pensio?

Resp. Pensio est jus percipiendi fructus ex alieno Beneficio. Estque triplex. 1. Temporalis, quæ datur propter ministerium temporale, v. g. Cantori, & dituo, patrono, & defensori Ecclesiæ. 2. Spiritualis, quæ fundatur in titulo merè spirituali, ut quæ datur Concionatori, Coadjutori Episcopi, Parocho, &c. 3. Media, quæ fundatur in statu spirituali, non tamen officio spirituali, ut quæ datur Clerico pauperi, vel Parocho seni ad sustentationem, vel quæ datur causa resignationis, & litis componendæ. Duæ posteriores dicuntur Clericales, quia Clericis; prima Laicalis, quia laicis tantum datur.

Porro circa pensiones *Laym. c. 18. & Less. 34.* docet hæc. 1. Etsi eam designare proprium sit Papæ: id tamen etiam Episcopum posse in causis specialibus, & necessariis, v. g. propter pauper-

S. 3. sacra-

tatem & senium resignantis, vel litis compositionem, vel propter adæquandos fructus in permutatione Beneficiorum. 4. Debere esse moderatam, ita ut beneficiato relinquatur sufficiens sustentatio: talis autem perumque censetur tertia pars fructuum. 3. Ad pensionem non requiritur consensus patroni, ut quidam volunt, quia id nullo jure statutum est. Neque ullum fit præjudicium per impositionem pensionis, cum is fructus non percipiat ex Beneficio, sed tantum habeat jus instituendi, & præsentandi, quod ei non admittitur. 4. Pensionarius post constitutionem *Pii V.* ubi ea est recepta, tenetur recitare Officium *B. V.* nec facit fructus suos, si omittat. 5. Pensionem extingui morte Pensionarii, sicut ususfructus morte usufructuarii. Possit tamen Papa facere perpetuam, ex plenitudine potestatis. De venditione & redemptione pensionis, *vid. Laym. c. 18. & Less. l. 2. c. 35. d. 22. Bon. l. c. §. 13.*

DUBIUM II.

De Horis Canonicis.

ARTICULUS I.

Qui obligentur ad Horas?

Resp. I. Clerici majorum ordinum, etiam suspensi, excommunicati, degradati, tenentur, tum jure Ecclesiastico, tum generali consuetudine Ecclesie.

Dixi.